

رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی

دوره ۱، شماره ۲، پاییز ۱۳۹۲

ص ص: ۸۲-۶۹

بررسی وضعیت منش پهلوانی بازیکنان حرفه‌ای فوتبال ایران

۱. رضا شجیع* - ۲. هاشم کوزه چیان - ۳. محمد احسانی - ۴. مجتبی امیری

۱. دانشجوی پست دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه تهران، ۲. استاد دانشگاه تربیت مدرس، ۳. دانشیار دانشگاه تربیت

مدرس، ۴. استاد دانشگاه تهران

(تاریخ دریافت: ۱۴/۰۲/۱۳۹۱، تاریخ تصویب: ۲۲/۰۵/۱۳۹۲)

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر، بررسی وضعیت منش پهلوانی بازیکنان لیگ برتر فوتبال ایران بود. به همین منظور پرسشنامه ۱۸ گویه‌ای منش پهلوانی ساخته شده توسط «شجیع» و همکاران (۱۳۹۱) به طور تصادفی در اختیار ۱۶۲ بازیکن شاغل در لیگ برتر فوتبال ایران از ۱۱ تیم قرار گرفت. روایی محتوایی ابزار توسط متخصصین و ثبات درونی آن نیز در یک مطالعه مقدماتی مورد تأیید قرار گرفت. با توجه به برقراری مفروضه‌های نرمال بودن و همگنی واریانس متغیرها که با استفاده از آزمون کلوموگروف اسمیرنوف بدست آمد، از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شد. یافته‌ها نشان داد، میانگین نمره کلی منش پهلوانی بازیکنان لیگ برتر فوتبال ایران $73/59 \pm 12/72$ بوده و بین میانگین نمره منش پهلوانی آزمودنی‌ها به تفکیک تیم تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($F=4/183$ ، $P=0/001$). بر پایه یافته‌ها؛ میانگین نمره کلی منش پهلوانی بازیکنان لیگ برتر فوتبال ایران در سطح متوسطی ارزیابی می‌شود که نشان‌دهنده مطلق نبودن ارزش‌های پهلوانی در نزد آن‌ها دارد. این امر ممکن است نتیجه ایجاد و افزایش نسبیت‌گرایی و با ترویج شک‌گرایی در آنان باشد.

واژه‌های کلیدی:

منش پهلوانی، راستی، گذشت، تواضع، مردم‌داری، معنویت، بازیکنان لیگ برتر، فوتبال.

مقدمه

«اگلیو و تاتکو»^۱ در حدود چهار دهه پیش، مقاله‌ای با عنوان: "اگر می‌خواهید اخلاق خود را درست کنید به دنبال چیز دیگری غیر از ورزش بروید" منتشر کردند (۳۴). به زعم آنان، رشد اخلاقی نوجوانان و جوانان در محیط‌های ورزش حرفه‌ای، آن هم به لطف آموزه‌های تربیتی مربیان، تنها یک شوخی است (۲۱) و شواهدی بسیاری مبنی بر تأثیر محیط‌های ورزش حرفه‌ای بر افت عملکرد اخلاقی ورزشکاران وجود دارد (۲۲، ۲۳، ۲۶). معمولاً در ورزشکاران حرفه‌ای جهت‌گیری نسبت به پول وجود داشته و افراد مجبور هستند مهارت‌های خود را برای مسابقه دادن به حراج بگذارند. افرادی که خود را حرفه‌ای قلمداد می‌کنند به طرف نظام سرمایه‌داری متمایل می‌شوند و خدمات خود را در ازای پاداش معاوضه می‌کنند. از لحاظ تکنیکی به تاجرانی بدل می‌شوند که می‌خواهند حرفه‌ای باشند، در عین حال هنوز هم به خطا نکردن اهمیت می‌دهند اما دیگر اهمیت این موضوع برایشان در درجه اول نیست، بلکه به درجه دوم نزول یافته است (۲۹). شواهد این موضوع زمانی افزایش می‌یابد که جریمه مالی و یا کم کردن حقوق ورزشکاران می‌تواند تا حدی زمینه‌های کاهش برخی رفتارهای غیر اخلاقی در آنان را فراهم سازد. با توجه به آنچه گفته شد، ورزشکاران حرفه‌ای با مجموعه متنوعی از وضعیت‌های دشوار اخلاقی روبرو هستند که پاسخگویی به آن‌ها نیازمند برخورداری از استدلال اخلاقی با پیش فرض‌های ارزشی منحصر به خود است (۲۸). پیش‌فرض‌هایی که ایرانی و مسلمان بودن بازیکنان، انتظار گرایش بیشتر آن‌ها به سمت و سوی ارزش‌های پهلوانی را بیش از پیش ایجاد می‌کند.

واژه پهلوان از دو بخش «پهلو»^۲ و نسبت «ان»^۳ ترکیب یافته و هم خانواده با واژه فارسی میانه پهلویگ^۴ و فارسی میانه مانوی است. پهلوی را منسوب به پهلو، سرزمین پارت دانسته‌اند که مردان آن به توانایی و دلیری شهرت داشتند (۱۴). «پارت» اصطلاحی رومی - یونانی برای سرزمینی است که در زبان پارسی باستان «پرتوه» نامیده می‌شده است. واژه پرتوه که داریوش اول در کتیبه بیستون آورده است، بعدها به پهلو تبدیل شد. جنگ‌ها و رشادت‌های پهلوها (مردم پرتوه)، پهلوانان سنتی را پدید آورد که «سنت پهلوانی» در ایران به نام آن‌ها شکل گرفت. این سنت آمیزه‌ای از سلحشوری و جوانمردی است که بر زندگی عامه مردم و حماسه‌های ملی ایران تأثیری عمیق و شگرف گذاشته است (۶). سنت پهلوانی در فرهنگ ایران زمین یک دوره تحول و تطور از کهن‌ترین زمان، یعنی دوره اساطیری، تا دوره حماسی و تاریخی را پیموده است.

پهلوانان دوره اساطیری نمونه زمینی خدایان آسمانی بودند که در جامعه پهلوانان انسان‌نما آشکار می‌شدند، اما رفتار و کرداری ایزدگونه و آبر انسانی داشتند. به عنوان مثال؛ گرشاسب، بزرگ پهلوان دین زرتشتی از گروه ایزدپهلوانان بود. پهلوانان دوره حماسی برخلاف پهلوانان دوره اساطیری، انسان‌هایی بودند که نیرو و رفتاری افسانه‌آمیز داشتند. دوره حماسی ایران با خیزش کاوه و پادشاهی منوچهر آغاز و با کشته شدن رستم و پادشاهی بهمن، پسر اسفندیار پایان می‌یابد. پهلوانان دوره تاریخی را می‌توان به سه گروه؛ پهلوانان تاریخی، پهلوانان دینی و پهلوانان برخاسته از میان توده مردم تقسیم کرد. پهلوانان تاریخی و دینی پهلوانانی هستند برآمده از ژرفای واقعیات زندگی تاریخی و دینی مردم جامعه و

2-Pahlaw

3-ān

4-Phlw'nyg

1-Oglivie & Tutko

سال‌های اخیر بوده است. این در حالی است که مفاهیم جوانمردی و روحیه ورزشکاری در ادبیات علمی ورزش غرب فاقد ویژگی‌های معنوی بوده و از این‌رو تلاش شده به طور جداگانه متغیرهایی چون هوش معنوی و یا باورهای مذهبی نیز به ادبیات علمی این حوزه اضافه شود. به هر حال، کمتر مفهومی به مانند «پهلوانی» می‌تواند دو مقوله اخلاق و ورزش را به یکدیگر پیوند زده و مفهومی زمینی و امروزی از منش رفتاری یک انسان با قدرت جسمانی بالا ارائه دهد (۴).

شخصیت ورزشکاری که بسیار باهوش، قدرتمند و زیرک باشد، تحسین‌برانگیز است و به عنوان فردی محسوب می‌شود که از ارزش‌های خوبی برخوردار است. با این وجود، اندیشه و نیروی جسمانی، خود به تنهایی ارزش‌هایی اخلاقی محسوب نمی‌شوند (۸). تاریخ، سرشار از مربیان و ورزشکاران باهوش و باجذبه‌ای است که از خرد اخلاقی اندکی برخوردار بوده‌اند. همیشه افرادی بوده‌اند که شخصیت آن‌ها در خانواده‌ای فقیر شکل گرفته و بعدها در رده بزرگ‌ترین و اخلاقی‌ترین مربیان و ورزشکاران قرار گرفته‌اند. در مقابل، افراد بسیاری نیز هستند که ضمن برخورداری از امتیازات بسیار، از ارزش‌های اخلاقی کمی بهره‌مندند. بنابراین ارزش‌هایی نظیر قدرت جسمانی، وفاداری، جذابیت، شخصیت، از خودگذشتگی، سخت‌کوشی، ایثار، عزم راسخ و شرایط اقتصادی، در فهرست ارزش‌های اخلاقی قرار نمی‌گیرند (۳۲). این در حالی است که ارزش‌های پهلوانی دربرگیرنده ارزش‌های اخلاقی، اجتماعی و جسمانی به صورت توأم در کنار ارزش‌های دینی و مذهبی (معنوی) هستند و مجموعه کامل و منحصر به فردی در این راستا محسوب می‌شوند. راستی^۶، تواضع^۷، گذشت^۸، مردم‌داری^۱

فرهنگ دوره اسلامی. داستان زندگی هریک از این پهلوانان موضوع و مضمون منظومه‌هایی از حماسه‌های تاریخی و دینی ایران را شکل داده است (۱۳). منظومه‌های حماسی خاوران‌نامه ابن‌حسام درباره قهرمانی‌های شگرف حضرت علی (ع) و منظومه اسکندرنامه نظامی در شمار حماسه‌های پهلوانی دینی انگاشته می‌شوند. در همین دوره، پهلوانان و سپاهیان به عیارانی بدل شدند که بعدها خود را «جوانمرد» نامیدند. از این‌رو، عیاران تغییر ماهیت پیدا کرده و رویکرد نظامی و جنگی خود را به رویکرد معنوی و عرفانی تبدیل کردند (۹).

تا کنون پژوهش‌های بی‌شماری در جهت بررسی رفتار و اخلاق ورزشکاران در محیط‌های ورزش حرفه‌ای و قهرمانی تحت عناوینی چون روحیه ورزشی^۱، بازی جوانمردانه^۲، هوش معنوی^۳، منش ورزشکاری^۴ بویژه در غرب انجام شده است. با این وجود، اکثر این مفاهیم و پژوهش‌ها، فاقد ویژگی‌های عمقی مفهوم «پهلوانی» هستند که بر پایه فرهنگ و تمدن ایران باستان شکل گرفته و به رغم برخورداری از برخی اشتراکات، مفهومی عمیق‌تر از آن‌ها محسوب می‌شود. آنچه مسلم است بسیاری از پژوهش‌های انجام شده پژوهشگران اخلاق ورزشی در سال‌های اخیر، بر پایه نظریات و دیدگاه‌های انسان‌گرایانه^۵ بنا شده و بر همین اساس تلاش کمتری در بررسی نقش باورهای دینی و مذهبی بر رفتارهای اخلاقی ورزشکاران انجام شده است. در این میان کم‌کاری پژوهشگران ایرانی در معرفی نگرش و منش پهلوانی، زمینه‌ساز بی‌تفاوتی هر چه بیشتر پژوهشگران غربی به مفاهیم عمیق فرهنگی و اخلاقی ورزش در ایران باستان و البته کم‌رنگ شدن آن در ادبیات علمی داخل کشور در

- 1-Sportsmanship
- 2-Fair Play
- 3-Spiritual intelligence
- 4-Sportspersonship
- 5-Humanism

- 6-Truth
- 7-Humbleness
- 8-Generosity

پهلوانی بوده و از کارکردی حساس در ورزش معاصر برخوردار است، ارتباط درونی فرد با خداوند متعال را شامل می‌شود (۳۰). بر همین اساس، تجربیات معنوی همیشه عمیق نبوده و در زندگی عادی و روزمره نیز مشاهده می‌شوند (۱۱، ۲۰). تلاش یک ورزشکار برای ارجاع دلایل پیروزی به خواست خداوند و ارجاع دلایل شکست به خود و سایر عوامل و همچنین تقدس بخشیدن به اتفاقات روزمره زندگی عادی و ورزشی، از نمونه ادراکات معنوی و البته سطحی ورزشکاران حرفه‌ای محسوب می‌شوند (۸). به نظر می‌رسد فوتبال برای انسان خداجوی معتقد به آخرت، از معنای ماورایی به مراتب بیشتری برخوردار باشد (۲۵).

به هر ترتیب، پژوهش حاضر در نظر دارد منش پهلوانی بازیکنان لیگ برتر فوتبال ایران را تعیین کرده و به این سؤال پاسخ دهد که آیا بین منش پهلوانی بازیکنان لیگ برتری به تفکیک تیم و برخی متغیرهای جمعیت‌شناختی تفاوت وجود دارد؟ پاسخ به این سؤال می‌تواند پژوهشگران و دست‌اندرکاران امر را در شناخت بهتر منش پهلوانی، توسعه ابزارهای سنجش آن و نیز کشف راهکارهای ترویج بهتر یاری رساند.

روش تحقیق

روش پژوهش و ابزار گردآوری اطلاعات

پژوهش حاضر از نوع تحقیقات توصیفی و علی-مقایسه‌ای می‌باشد. به منظور دستیابی به اهداف پژوهش از پرسشنامه ۱۸ گویه‌ای منش پهلوانی^۴ ساخته شده توسط «شجاع» و همکاران (۱۳۹۱) مشتمل بر پنج خرده‌مقیاس گذشت (۳ گزینه)، راستی (۳ گزینه)، تواضع (۳ گزینه)، معنویت (۵ گزینه) و مردم‌داری (۴ گویه) استفاده گردید (۸). ضمن اینکه از مقیاس ۵ ارزشی

و معنویت^۲، منتخبی از صدها ارزش پهلوانی هستند که بر پایه تطبیق فرهنگ غنی ایرانی و اسلامی در طی هزاران سال شکل گرفته و امروزه به عنوان متغیری نوین با عنوان «منش پهلوانی»^۳ به ادبیات علمی جهان و بویژه ورزش حرفه‌ای معرفی شده است (۳۳). به نظر می‌رسد فوتبال حرفه‌ای امروز به دلیل وجود آسیب‌ها و ناهنجاری‌های اخلاقی اجتماعی فراوان (۱۹)، تبعیض‌ها (۱۶)، فشار برای کسب نتیجه (۳۱)، حضور نظام سرمایه‌داری (۲۹)، وجود اهداف پنهان سیاسی (۱۲) و نیز سلطه رسانه (۵)، بیش از پیش به بازسازی و ترویج این منش و رویکرد انسانی و معنوی نیازمند باشد.

«راستی» یکی از صفاتی است که در ادبیات پهلوانی بویژه شاهنامه مورد توجه بسیار قرار گرفته است. عنصرالمعالی در کتاب خویش، ویژگی‌های جوانمرد را اول «خرد»، دوم «راستی» و سوم «مردم‌داری» بر می‌شمارد و آن‌ها را از نشانه‌های رادمردی و عیاری می‌داند. راستی و مردم‌داری در آثار بسیاری مورد ستایش قرار گرفته و از ویژگی‌های شاخص پهلوانی محسوب می‌شوند (۷). در سراسر شاهنامه، انسان به راستی و پرهیز از دروغ رهنمون شده و دروغ به عامل اصلی نیستی و تباهی تشبیه شده است. جالب آنکه بسیاری از پهلوانان راست‌کردار شاهنامه مانند رستم، اسفندیار و حتی سیاوش به واسطه دروغ اطرافیان‌شان به کام مرگ و نابودی کشیده می‌شوند. به هر حال در تمامی روایت‌های پهلوانی، ستیزی بنیادین میان راستی و دروغ وجود داشته و «گذشت» به عنوان اصلی غیر قابل انکار مطرح می‌شود. «مردم‌داری» نیز به عنوان یک ارزش اجتماعی اخلاقی، به نوعی غلبه خواست‌های فردی پهلوان بر خواست‌های اجتماعی‌اش به حساب می‌آید (۱۵). معنویت که دارای جایگاه ویژه‌ای در منش

- 1-Humanity
- 2-Spirituality
- 3-Pahlavanship

لیکرت (۱=کاملاً مخالفم تا ۵=کاملاً موافقم) نیز برای کمی سازی ابزار استفاده گردید.

روایی و پایایی ابزار

برای تعیین روایی سازه ای و تأیید عامل های پرسشنامه از روش های تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی استفاده شد. برای این منظور از دو دسته مدل اکتشافی

یعنی مدل اکتشافی مرتبه اول (برای بررسی رابطه بین گویه ها و خرده مقیاس ها) و اکتشافی مرتبه دوم (برای بررسی رابطه بین خرده مقیاس ها و عامل) استفاده شد. جدول های ۱ و ۲ رابطه بین خرده مقیاس ها و عامل منش پهلوانی را نشان می دهند که بیانگر کفایت نمونه و تأیید سازه مورد نظر می باشد.

جدول ۱- نتایج آزمون *KMO* و ضریب بارتلت برای سازه منش پهلوانی

۰/۷۷	ضریب <i>KMO</i>
۱۹۵/۷۸۱	آزمون بارتلت
۱۰	df
۰/۰۰۱	سطح معنی داری
۵۲/۰۶	درصد واریانس تبیین شده

جدول ۲- نتایج بارهای عاملی اختصاصی برای سازه منش پهلوانی

بار عاملی	خرده مقیاس
۰/۷۷۵	گذشت
۰/۷۵۱	راستی
۰/۷۲۱	معنویت
۰/۶۸۵	تواضع
۰/۶۶۹	مردم داری

روایی محتوایی ابزارهای فوق الذکر توسط اساتید مجرب در حوزه های تربیت بدنی، جامعه شناسی و روانشناسی مورد تأیید قرار گرفته و ثبات درونی پرسشنامه نیز در یک مطالعه مقدماتی با آلفای کرونباخ ۰/۹۲ تعیین شد.

جامعه و نمونه آماری

نمونه نهایی پژوهش تعداد ۱۶۲ بازیکن شاغل در لیگ برتر فوتبال ایران از ۱۱ تیم راه آهن، نفت تهران، مقاومت شهید سپاسی، فولاد خوزستان، شاهین بوشهر، سپاهان

اصفهان، ملوان بندر انزلی، نفت آبادان، پیکان، پاس همدان و آلومینیوم هرمزگان بودند که از میان جامعه آماری کلیه بازیکنان شاغل در لیگ برتر فوتبال ایران در فصل ۹۰-۹۱ انتخاب شدند (N=۳۹۶). روش نمونه گیری پژوهش حاضر در مرحله انتخاب تیم ها، خوشه ای و سپس در مرحله انتخاب بازیکنان به صورت سرشماری بود، به طوری که پرسشنامه ها در اختیار همگی بازیکنان هر تیم قرار گرفت. با توجه به مشغله و شرایط بازیکنان لیگ برتر، در هر تیم تعدادی پرسشنامه تکمیل نشده و یا به عنوان پرسشنامه مخدوش در نظر گرفته شد. این در حالی است که تعدادی از تیم های لیگ برتری نیز علی رغم مکاتبه

آن‌ها مورد تحلیل نهایی قرار گرفت را به تفکیک هر تیم نشان می‌دهد.

سازمان لیگ برتر فوتبال ایران مبنی بر همکاری با گروه پژوهش، از ارائه پرسشنامه‌ها به ورزشکاران جلوگیری کردند. جدول ۳، فراوانی نمونه‌های تحقیق که پرسشنامه

جدول ۳ - فراوانی نمونه‌های تحقیق به تفکیک تیم‌های مورد مطالعه

تیم	تعداد	درصد
راه آهن	۱۷	۱۰/۵
نفت تهران	۱۴	۸/۶
مقاومت شهید سپاسی	۱۷	۱۰/۵
فولاد خوزستان	۱۷	۱۰/۵
شاهین بوشهر	۱۵	۹/۳
سپاهان اصفهان	۱۷	۱۰/۵
ملوان بندر انزلی	۱۱	۶/۸
نفت آبادان	۱۳	۸
پیکان	۱۴	۸/۶
پاس همدان	۱۳	۸
آلومینیوم هرمزگان	۱۴	۸/۶
مجموع	۱۶۲	۱۰۰

روش‌های آماری

با توجه به برقراری مفروضه‌های نرمال بودن و همگنی واریانس مربوط به نمره کلی پرسشنامه و خرده مقیاس‌های آن که با استفاده از آزمون کلوموگروف اسمیرنوف بدست آمد، از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه در سطح معنی‌داری $P < 0/05$ استفاده شد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج و یافته‌های تحقیق

یافته‌ها نشان داد؛ میانگین سن آزمودنی‌ها 25 ± 4 ، سابقه حرفه‌ای فوتبال 4 ± 8 ، سابقه حضور در لیگ برتر 3 ± 3 ، سابقه حضور در تیم ملی 2 ± 2 می‌باشد. این در حالی است که تقریباً ۷۵ درصد آزمودنی‌ها مجرد بوده و مدرک بیش از ۸۰ درصد آن‌ها زیر فوق‌دیپلم است. یافته‌ها همچنین نشان داد، میانگین نمره کلی منش پهلوانی بازیکنان لیگ برتر فوتبال ایران $12/72 \pm 73/59$ می‌باشد. جدول ۴ آماره‌های مربوط به میانگین نمره خرده مقیاس‌های منش پهلوانی را به تفکیک نشان می‌دهد.

جدول ۴- آماره‌های مربوط به میانگین نمره خرده مقیاس‌های منش پهلوانی آزمودنی‌ها

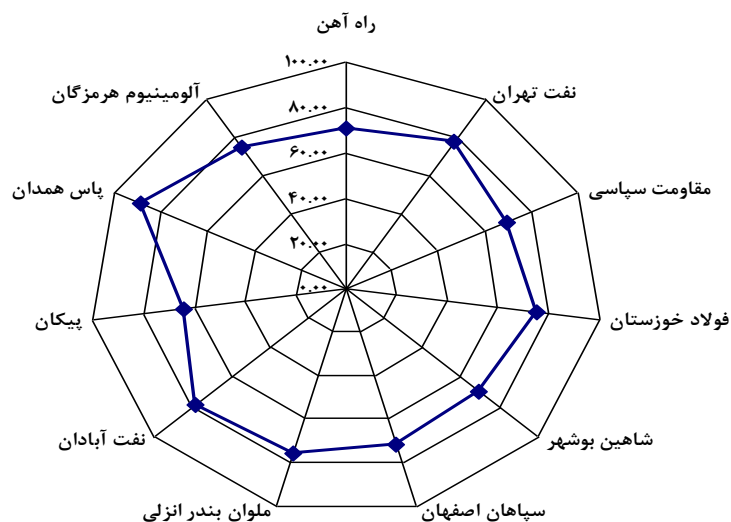
خرده مقیاس های منش پهلوانی	تعداد	میانگین	انحراف معیار
گذشت	۱۶۱	۷۷/۰۷	۱۶/۸۲
راستی	۱۶۱	۷۱/۹۹	۱۷/۶۱
تواضع	۱۶۱	۷۶/۴۴	۲۰/۵۹
معنویت	۱۶۱	۷۰/۷۷	۱۵/۹۰
مردم داری	۱۶۱	۷۱/۶۶	۱۷/۴۴

همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، میانگین نمره خرده مقیاس‌های منش پهلوانی در سطح متوسطی ارزیابی می‌شود. در ارتباط با نمره منش پهلوانی بازیکنان لیگ برتر فوتبال ایران به تفکیک تیم نیز، تیم پیکان کمترین و تیم پاس همدان بیشترین میزان نمره منش اخلاقی را نشان می‌دهند. یافته‌ها نشان داد؛ بین نمره

منش پهلوانی آزمودنی‌ها به تفکیک تیم تفاوت معنی‌داری وجود داشته ($F=۴/۱۸۳$ ، $P=۰/۰۰۱$) و بر اساس یافته‌های آزمون تعقیبی، بیشترین تفاوت‌ها مربوط به تیم پاس همدان با سایر تیم‌ها می‌باشد. جدول ۵ آماره‌های مربوط به نمره منش پهلوانی بازیکنان و شکل ۱، نمودار راداری وضعیت منش پهلوانی آزمودنی‌ها را به تفکیک تیم‌ها نشان می‌دهد.

جدول ۵- آماره‌های مربوط به میانگین نمره منش پهلوانی بازیکنان به تفکیک تیم‌های مورد مطالعه

تیم/میانگین نمره منش پهلوانی	میانگین	تعداد	انحراف معیار
راه آهن	۷۰/۶۸	۱۷	۱۰/۳۴
نفت تهران	۷۷/۰۷	۱۴	۹/۹۸
مقاومت شهید سپاسی	۶۹/۴۶	۱۷	۱۶/۹۴
فولاد خوزستان	۷۵/۳۵	۱۷	۱۰/۵۸
شاهین بوشهر	۶۸/۷۶	۱۵	۹/۵۵
سپاهان اصفهان	۷۱/۱۸	۱۷	۱۳/۵۹
ملوان بندر انزلی	۷۵/۸۶	۱۱	۷/۹۴
نفت آبادان	۷۸/۰۳	۱۲	۱۴/۶۰
پیکان	۶۴/۱۱	۱۴	۱۱/۹۸
پاس همدان	۸۸/۷۶	۱۳	۸/۷۱
آلومینیوم هرمزگان	۷۴/۳۸	۱۴	۸/۲۶
آماره F	۴/۱۸۳		
سطح معنی‌داری	۰/۰۰۱		

شکل ۱- نمودار راداری وضعیت منش پهلوانی آزمودنی‌ها به تفکیک تیم‌ها

نمره خرده‌مقیاس مردم‌داری بازیکنان به تفکیک تیم-
 وایشان تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد ($P=0/250$ ،
 $F=1/274$).

یافته‌ها همچنین نشان داد؛ بین خرده‌مقیاس‌های
 گذشت ($F=3/828$ ، $P=0/001$)، راستی ($P=0/001$)،
 $F=4/233$)، تواضع ($F=3/746$ ، $P=0/001$) و معنویت
 $F=2/226$ ، $P=0/019$) آزمودنی‌ها به تفکیک تیم تفاوت
 معنی‌دار وجود دارد. آین در حالی است که بین میانگین

جدول ۶- آماره‌های مربوط به خرده‌مقیاس‌های منش پهلوانی بازیکنان به تفکیک تیم‌های مورد مطالعه

مردم‌داری	معنویت	تواضع	راستی	گذشت	
۶۷/۶۴	۷۳/۵۲	۷۶/۴۷	۶۷/۱۵	۶۸/۶۲	راه آهن
۷۳/۵۲	۷۴/۶۴	۷۷/۳۸	۷۹/۷۶	۸۷/۵۰	نفت تهران
۷۰/۹۵	۶۷/۰۵	۷۲/۵۴	۶۷/۱۵	۶۹/۶۰	مقاومت سیاسی
۷۴/۶۳	۷۰/۲۹	۸۳/۸۲	۷۰/۵۸	۷۷/۴۵	فولاد خوزستان
۶۵/۸۳	۷۳	۶۳/۳۳	۷۱/۶۶	۷۰	شاهین بوشهر
۶۹/۸۵	۶۶/۴۷	۸۳/۳۳	۶۳/۷۵	۷۲/۵۴	سپاهان اصفهان
۷۸/۴۰	۷۳/۶۳	۷۵/۷۵	۷۵/۷۵	۷۵/۷۵	ملوان بندر انزلی
۷۴/۴۷	۷۵/۴۱	۸۴/۰۲	۷۵	۸۱/۲۵	نفت آبادان
۶۹/۶۴	۵۷/۵۰	۶۰/۱۱	۵۸/۹۲	۷۴/۴۰	بیکان
۸۳/۱۷	۸۱/۱۵	۹۴/۲۳	۹۱/۶۶	۹۳/۵۸	پاس همدان
۷۱/۴۲	۶۸/۹۲	۷۰/۸۳	۷۷/۳۸	۸۳/۳۳	آلومینیوم هرمزگان
۱/۲۷۴	۲/۲۲۶	۳/۷۴۶	۴/۲۳۳	۳/۸۲۸	آماره F
۰/۲۵۰	۰/۰۱۹	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	سطح معنی‌داری

نزد آزمودنی‌ها دارد. این امر ممکن است نتیجه ایجاد و افزایش نسبت‌گرایی ارزشی و یا ترویج شک‌گرایی در آنان باشد. شکی که در ایجاد تمایز میان ارزش‌های اجتماعی، اخلاقی و معنوی زندگی روزمره با ارزش‌های یک بازی گروهی به نام فوتبال، ناموفق است. به عبارت دیگر، تلاش فرد برای راستگو بودن در هر موقعیتی ممکن است به دلیل وجود برخی پیش‌فرض‌های ذهنی شامل موقعیت‌های ورزشی نشود. با این حال وجود تفاوت میان منش پهلوانی آزمودنی‌ها به تفکیک تیم‌ها، نشان از وجود برخی مکانیسم‌های اثرگذار بر منش پهلوانی ورزشکاران حرفه‌ای است و اینکه ممکن است فعالیت حرفه‌ای در فوتبال در کاهش و یا افزایش این منش تأثیرگذار باشد. به هر حال اینکه منش پهلوانی در حد متوسط منجر به دوام در فوتبال حرفه‌ای شده و یا فوتبال حرفه‌ای باعث کاهش میزان منش پهلوانی شده است، سئوالی است که پاسخ به آن نیازمند پژوهش‌های بیشتر در این زمینه است.

بر اساس نظریه داروینسم اجتماعی، دوام و مشارکت افراد در یک محیط، نتیجه حاکمیت ارزش‌هایی است که بیشترین سازگاری را با محیط دارند، از این‌رو، در یک محیط ناهنجار، احتمال دوام کسانی بیشتر است که از تطابق و تحمل ابهام کافی در این محیط برخوردار باشند (۲۴). این نظریه می‌تواند تا حدی دلیل همسان بودن سطوح منش پهلوانی ورزشکاران حرفه‌ای فوتبال ایران را توجیه نماید. یافته‌ای که در صورت مقایسه با ورزشکاران آماتور و یا افراد غیر ورزشکار، نتایج کاربردی‌تری را در اختیار پژوهشگران قرار خواهد داد.

بر پایه یافته‌ها؛ بین نمره منش پهلوانی آزمودنی‌ها به تفکیک تیم تفاوت معنی‌داری وجود داشته و بر اساس یافته‌های آزمون تعقیبی، بیشترین تفاوت مربوط به تیم پاس همدان با سایر تیم‌ها می‌باشد. اینکه تیم پاس همدان به نسبت سایر تیم‌ها از میانگین نمره منش پهلوانی

یافته‌ها نشان داد؛ بین منش پهلوانی و خرده‌مقیاس‌های راستی، تواضع، گذشت و مردم‌داری به تفکیک مدرک تحصیلی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد ($P > 0/05$) اما بین میانگین نمره خرده‌مقیاس معنویت آزمودنی‌ها به تفکیک مدرک تحصیلی تفاوت معنی‌داری مشاهده می‌شود که بر پایه آن؛ با افزایش سطح تحصیلی، نمره معنویت بازیکنان به طور معنی‌داری افزایش می‌یابد ($F=2/304, P=0/049$). یافته‌ها همچنین نشان داد؛ بین منش پهلوانی و خرده‌مقیاس‌های معنویت، تواضع، گذشت و مردم‌داری به تفکیک سطح درآمد تفاوت معنی‌داری وجود ندارد ($P > 0/05$) اما بین میانگین نمره خرده‌مقیاس راستی آزمودنی‌ها به تفکیک سطح درآمد تفاوت معنی‌داری مشاهده می‌شود که بر پایه آن؛ با افزایش میزان درآمد، نمره راستی بازیکنان به طور معنی‌داری افزایش می‌یابد ($F=3/822, P=0/024$). جالب آنکه که به جز میانگین نمره دینداری، میانگین نمره سایر خرده‌مقیاس‌ها با افزایش درآمد، بهبود می‌یابند.

یافته‌ها نشان داد؛ بین منش پهلوانی و خرده‌مقیاس‌های معنویت، تواضع، گذشت و مردم‌داری به تفکیک پست تخصصی بازی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد ($P > 0/05$) اما بین میانگین نمره خرده‌مقیاس راستی آزمودنی‌ها به تفکیک پست تخصصی بازی تفاوت معنی‌داری مشاهده می‌شود که بر پایه آن؛ میانگین نمره راستی دروازه‌بانان ($78/92$) و هافبک‌ها ($74/31$) به طور معنی‌داری از میانگین نمره راستی مدافعان ($66/66$) و مهاجمان ($69/04$) بیشتر است ($F=2/777, P=0/044$).

بحث و نتیجه‌گیری

بر پایه یافته‌ها؛ میانگین نمره کلی منش پهلوانی بازیکنان لیگ برتر فوتبال ایران در سطح متوسطی ارزیابی می‌شود و نشان‌دهنده مطلق نبودن ارزش‌های پهلوانی در

حاضر بیانگر ترویج نوعی نسبیت‌گرایی در بازیکنان لیگ برتر فوتبال ایران است. بدین معنا که مطلق نبودن راستی و تواضع در نزد ورزشکاران و البته داشتن اعتقاد بر وجود آن‌ها، زمینه‌ساز بینشی است که بر مبنای آن راستی و درستی در هر موقعیتی ضرورت ندارد، بلکه بسته به منافع فرد، تیم و نظر الگوهای مرجع، ممکن است ارائه، پنهان و یا منع شود. یافته‌ای که عمق مسئله بی‌اخلاقی در فوتبال ایران را نشان می‌دهد.

بر پایه یافته‌ها؛ میانگین نمره خرده‌مقیاس «معنویت» آزمودنی‌ها با میانگین ۷۰/۷۷ در سطح متوسطی قرار داشته و بین میانگین این متغیر به تفکیک تیم تفاوت معنی‌دار مشاهده شد. به طوری که تیم پاس همدان بیشترین و تیم‌های پیکان، مقاومت شهید سپاسی، سپاهان اصفهان و آلومینیوم هرمزگان به ترتیب کمترین نمره را در این خرده‌مقیاس کسب کردند. این متغیر بر ادراک بازیکنان مبنی بر ارتباط با خداوند، ارجاع شکست و پیروزی به خواست خداوند و همچنین تقدیس اتفاقات زندگی ورزشی و عادی دلالت دارد. امری که با توجه به فرهنگ اسلامی حاکم بر جامعه ایرانی، یافته‌ای مهم و تأثیرگذار محسوب می‌شود. تلاش برای کسب نتیجه به هر قیمت (۲۷) و تعمیم نگرش انسان‌گرایانه فوتبال، به مثابه جنگ، آبرو، افتخار و ثروت (۳)، آفت‌هایی هستند که زمینه کاهش معنویت‌گرایی در ورزشکاران حرفه‌ای را فراهم نموده است. گرچه بر پایه یافته اخیر، نمی‌توان معنویت را به عنوان یک حلقه گم شده در نظر گرفت اما، بدست آمدن این میانگین در جریان پژوهشی که آزمودنی‌ها سعی می‌کنند چهره‌ای خوب و منطقی از خود ارائه دهند، یافته‌ای رضایت‌بخش محسوب نمی‌شود. به عبارت ساده‌تر، گویا درصدی منافات میان حرفه‌ای‌گرایی ورزشکاران و معنویت‌گرایی آنان وجود داشته باشد و در

بیشتری برخوردار هستند علاوه بر قدمت و اصالت این تیم، ممکن است حاصل شرایط، ارزش‌ها و قوانین حاکم بر آن باشد. این در حالی است که میانگین نمره این تیم در خرده‌مقیاس‌های راستی، تواضع و گذشت که ارزش‌های اخلاقی منش پهلوانی محسوب می‌شوند نسبت به دو خرده‌مقیاس دیگر بیشتر است. این امر نشان می‌دهد؛ ارزش‌های اخلاقی نسبت به دو ارزش دیگر، دارای نقش بارزتری در تبیین واریانس میانگین منش پهلوانی این تیم هستند.

بر پایه یافته‌ها؛ میانگین نمره خرده‌مقیاس «گذشت» آزمودنی‌ها با میانگین ۷۷/۰۷ در سطح متوسطی قرار داشته و بین میانگین این متغیر به تفکیک تیم‌ها تفاوت معنی‌دار مشاهده شد. بر این اساس، ورزشکارانی که نمره بالایی در این خرده‌مقیاس کسب می‌کنند، تمایل به پیش قدم شدن در کار خیر داشته و سعی می‌کنند در زندگی روزمره‌شان افرادی بخشنده و باگذشت باشند. تیم پاس همدان بیشترین و تیم‌های راه‌آهن، مقاومت شهید سپاسی و شاهین بوشهر به ترتیب کمترین میانگین نمره مربوط به این خرده‌مقیاس را کسب کردند. به هر ترتیب داشتن «گذشت» برای هر انسان در قدم اول نیازمند غلبه بر هوای نفس و البته از دست دادن منفعتی مشخص است. لازم به ذکر است که مطلق نبودن این ارزش در ذهن بازیکنان لیگ برتر فوتبال ایران، فاصله مفهوم امروزی و البته به ظاهر حرفه‌ای «گذشت» در مقایسه با اصل گذشت در نزد پهلوانان راستین را نشان می‌دهد.

بر پایه یافته‌ها؛ میانگین نمره خرده‌مقیاس‌های «راستی» و «تواضع» آزمودنی‌ها در سطح متوسطی قرار داشته و بین میانگین این متغیرها به تفکیک تیم تفاوت معنی‌دار مشاهده شد. به طوری که در خرده‌مقیاس راستی، تیم پاس همدان بیشترین و تیم‌های پیکان و سپاهان اصفهان به ترتیب کمترین نمره را کسب کردند. یافته‌های

آزمودنی‌ها، نمره راستی آنان به طور معنی‌داری افزایش می‌یابد. این یافته مبین این فرضیه است که مشکلات اقتصادی افراد می‌تواند پیش‌زمینه بسیاری از ناهنجاری-های اخلاقی و رفتاری آنان باشد (۲). به هر حال، یافته‌های اخیر، پیچیدگی‌های جامعه‌شناختی فوتبال در ایران را به وضوح نشان می‌دهد.

بر پایه یافته‌ها؛ بین میانگین نمره خرده‌مقیاس راستی آزمودنی‌ها به تفکیک پست تخصصی بازی تفاوت معنی‌داری وجود داشت و میانگین نمره راستی دروازه‌بانان و هافبک‌ها به طور معنی‌داری از میانگین نمره راستی مدافعان و مهاجمان بیشتر بود. یافته‌های اخیر احتمال تأثیر برخی ویژگی‌های شخصیتی و گرایش‌های ارزشی ورزشکار برای انتخاب پست تخصصی بازی را قوت می‌بخشد.

اینکه ارزش‌های پهلوانی برای بازیکنان لیگ برتر فوتبال ایران، ارزش‌هایی مطلق به شمار نمی‌روند، با توجه به نمایش سطحی از حرفه‌ای‌گرایی بدون توجه به رشد تمامی شاخصه‌های آن، فقر شناخت و همچنین فقدان اعتقاد راسخ به ترویج معنویت‌گرایی، ساختارسازی، بازیکن‌سازی، شایسته‌سالاری و البته تخصص‌گرایی، یافته‌ای طبیعی و قابل قبول به شمار می‌رود. سیستمی می‌تواند مروج منش پهلوانی باشد که صاحبان آن، خود بر پایه این نگرش تربیت شده و رشد کرده باشند. بر این اساس، آموزش ساده، خلاقانه و امروزی ارزش‌های پهلوانی همراه با تأکید و سرمایه‌گذاری مداوم نهادهای تصمیم‌ساز و فرادستی می‌تواند حداقل روند حرفه‌ای‌گرایی کاذب را کند و زمینه افزایش شناخت اخلاقی و فرهنگی ورزشکاران را در بلندمدت فراهم سازد.

وضعیت فعلی فوتبال در ایران، این دو متغیر قابل جمع شدن و یا به عبارت بهتر، همسو شدن با یکدیگر نباشند. بر پایه یافته‌ها؛ بین میانگین نمره خرده‌مقیاس مردم-داری بازیکنان به تفکیک تیم‌های مورد مطالعه تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. از دلایل آن می‌توان به این نکته اشاره کرد که هیچ یک از تیم‌ها دارای گرایشی ذاتی و یا برنامه‌ای از پیش تعیین شده برای ترویج این ارزش اجتماعی در میان بازیکنان خود نبوده و یا اینکه عده‌ای ورزشکار معتقد به این ارزش، به طور اتفاقی در یک تیم خاص جمع نشده‌اند. این در حالی است که توجه به نیازهای مردم، کیفیت خدمات و در نهایت رضایتمندی آنان (۱)، از اولویت کمتری در فوتبال ایران برخوردار بوده و بازیکنان نیز از این امر مستثنی نیستند. اینکه ورزشکار راضی شود به خاطر مردم از منافع خود بگذرد، نیازمند رسیدن به درجاتی است که تنها با آموزش و اعتقاد عملی تمامی نهادهای تأثیرگذار اجتماعی نظیر خانواده، مدرسه، دانشگاه و رسانه امکان‌پذیر است. ورزشکاری که از بطن طبقات فرودست جامعه رشد کرده و به یکباره پله‌های ترقی مالی و طبقاتی را طی می‌کند، چه می‌شود که بن-مایه اجتماعی خویش را فراموش کرده و خود را در مسیر دیگری از نیازهای اجتماعی قرار می‌دهد (۱۰). سئوالی که یافته‌های اخیر تا حدی می‌تواند پاسخگوی این چالش فراگیر باشد.

بر پایه یافته‌ها؛ با افزایش سطح تحصیلی بازیکنان، نمره معنویت آنان به طور معنی‌داری افزایش می‌یابد. با توجه به نتایج پژوهش‌های بسیار (۱۷)، این امر می‌تواند ناشی از بیشتر بودن عزت نفس بازیکنان تحصیل کرده در مقایسه با سایر ورزشکاران باشد. این در حالی است که رابطه متقابل عزت نفس و جهت‌گیری‌های مذهبی نیز در پژوهش‌های بسیاری مورد تأیید قرار گرفته است (۱۸). در همین راستا، یافته‌ها نشان داد که با افزایش میزان درآمد

منابع و مآخذ

۱. اکبری یزدی، حسین؛ حمیدی، مهرزاد، سجادی، نصراله؛ خبیری، محمد. (۱۳۹۱). "گسترش عملکرد کیفیت (QFD) در لیگ حرفه‌ای فوتبال ایران با استفاده از فن کیفیت خدمات (SERVQUAL)". رساله دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه تهران.
۲. امامی، علیرضا. (۱۳۹۱). "نقش مشکلات اقتصادی در تعاملات اجتماعی سطح جامعه". پایگاه الکترونیکی اندیشکده راهبردی تبیین، گروه اقتصادی.
۳. اورول، جرج. (۱۳۸۵). "روحیه ورزشی". ترجمه ع. ف. آشتیانی، مجله سوره، شماره ۲۵، ص ۶۸-۶۹.
۴. رضانی‌نژاد، رحیم؛ دانشمندی، حسن؛ نیکویی، علیرضا، بهرامی‌پور، بهرام. (۱۳۸۵). "مقایسه صفات اصلی پهلوانی در شاهنامه". المپیک، سال چهاردهم، شماره ۴، پیاپی ۳۶، زمستان.
۵. ریپل، مایکل. (۱۳۷۶). "فوتبال، اسطوره جامعه مدرن". ترجمه فریبا سیدان، فصل‌نامه فرهنگ عمومی، شماره ۱۲-۱۳.
۶. زرین‌کوب، عبدالحسین (۱۳۶۳). "جست‌وجو در تصوف ایران". انتشارات امیرکبیر، تهران.
۷. سجادی، نصراله؛ مرادیان، کیوان. (۱۳۸۶). "پهلوان زندگی، پهلوان جهان". انتشارات فدراسیون بین‌المللی ورزش‌های زورخانه‌ای، تهران.
۸. شجاع، رضا؛ کوزه چیان، هاشم؛ احسانی، محمد؛ امیری، مجتبی. (۱۳۹۱). "طراحی الگوی تصمیم‌گیری اخلاقی بازیکنان حرفه‌ای فوتبال ایران". رساله دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه تربیت مدرس.
۹. صفا، ذبیح‌الله. (۱۳۶۳). "حماسه‌سرایی در ایران". انتشارات امیرکبیر، تهران.
۱۰. عسکری خانقاه، اصغر؛ حسن‌زاده، علیرضا. (۱۳۸۱). "فوتبال و فردیت فرهنگ‌ها". نامه علوم اجتماعی، شماره ۱۹، ص ۱۰۵-۱۲۳.
۱۱. غباری بناب، باقر؛ لواسانی، مسعود غلامعلی؛ محمدی، محمدرضا. (۱۳۸۴). "ساخت مقیاس تجربه معنوی دانشجویان". مجله روانشناسی، شماره ۳۵، سال نهم، شماره ۳، ص ۲۶۱-۲۷۸.
۱۲. فاضلی، حبیب‌الله. (۱۳۹۱). "ورزش و سیاست هویت". پژوهشنامه علوم سیاسی، سال هفتم، شماره ۲، ص ۱۷۴-۱۵۱.
۱۳. کربن، هانری. (۱۳۶۳). "آیین جوانمردی". ترجمه احسان نراقی، نشر نو، تهران.

۱۴. کریستن سن، آرتور. (۱۳۶۷). "ایران در زمان ساسانیان". ترجمه غلامرضا رشید یاسمی، انتشارات امیرکبیر، تهران.
۱۵. مبارک، وحید. (۱۳۹۱). "تجلی ویژگی‌های پهلوان‌های مختلف شاهنامه در شخصیت اسفندیار". فصلنامه تخصصی سبک‌شناسی نظم و نثر فارسی (بهار ادب)، سال پنجم، شماره دوم (پیاپی ۱۶)، ص ص ۴۲۶-۴۱۳.
۱۶. مظلومی، هنگامه. (۱۳۸۹). "فوتبال، قدرت و جنسیت". آیین، شماره ۳۰ و ۳۱، ص ص ۵۰-۵۱.
۱۷. نوربخش، پریش؛ حسن‌پور، قباد. (۱۳۸۳). "بررسی مقایسه‌ای عزت نفس و خودپنداره پسران ورزشکار و غیر ورزشکار دوره متوسطه نواحی آموزش و پرورش اهواز و رابطه آن‌ها با پیشرفت تحصیلی". حرکت، شماره ۲۱، ص ص ۱۹-۲۳.
۱۸. وست، ویلیام. (۱۳۸۳). "روان‌درمانی و معنویت". ترجمه شهیدی و شیر افکن، انتشارات رشد.
۱۹. ویلیامز، جان؛ دانینگ، اریک؛ و مورفی، پاتریک. (۱۳۷۹). "کندوکاوی در اوباشیگری در فوتبال". ترجمه و تلخیص حسن افشار، نشر مرکز.
۲۰. یونگ، کارل گوستاو. (۱۳۷۰). "روانشناسی و دین". ترجمه فواد روحانی، تهران: شرکت سهامی کتاب‌های جیبی.
21. Brand, M. (2003). "Advocacy involves entire membership". *NCAA News*, 40 (9), 4, 23.
22. Bredemeier, B., & Shields, D. (1983). "The utility of moral stage analysis in the prediction of athletic aggression". In W. Straub & J. M Williams (Eds.), *Cognitive sport psychology*, pp.89-101). Lansing, NY: Sport Science Associates.
23. Bredemeier, B. J. (1985). "Moral reasoning and the perceived legitimacy of intentionally injurious sport acts". *Journal of Sport Psychology*, 7(2), 110-124.
24. Breman, Jan. (2002). "Communal Upheaval as Resurgence of Social Darwinism, *Economic and Political Weekly*". Vol. 37, No. 16, pp. 1485-1488.
25. Coakley, J. (2007). "Sports in Society: Issues and Controversies". *Sport and Religion: Chapter 15*, McGraw-hill.
26. Hall, E. (1986). "Moral development levels of athletes in sport specific and general social situations". In L. Vandervelden, & J. H. Humphrey (Eds.), *Psychology and sociology of sport: Current selected research* (pp. 191-204). New York: AMS Press.
27. Harris, J. C., Blankenship, K., Cowley, M. E., Crouse, K. R. & Smith, M. D. (1982). "Ethical behavior and victory in sport: Value systems at play". *Journal of Physical Education, Recreation, & Dance*, 53(4), 37, 98-99.

28. Hums, M. A., Barr, C. A., & Gullion, L. (1999) *“The Ethical issues confronting managers in the sport industry”*. *Journal of Business Ethics*, Vol 20, PP: 51-66.
29. Kjeldsen, E. (1992). *“The manager’s role in the development and maintenance of ethical behavior in the sport organization”*. *Journal of Sport Management*, 6(2), PP:99-113.
30. Koenig, H.G., Mccullough, M. E., & Larson, D.B. (2001). *“Handbook of religion & health”*. Oxford University Press.
31. Lata, J. (2006). *“An analysis of goal achievement orientation and sport morality levels of division I-A non-revenue collegiate athletes”*. A Dissertation at Florida State University.
32. Lickona, T. (1991). *“Educating for Character”*. New York: Bantam.
33. Nekoogar, F. (1996). *“Persian wrestling”*, URL: <http://www.pahlavani.com>.
- 34- Ogilvie, B., & Tutko, T. (1971). *“Sport: If you want to build character try something else”*. *Psychology Today*, 5,PP: 60-63.